

ศึกษาเชิงวิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง

An Analytical Study of Ethical Values in Moderate Postmodern Philosophy

ชิสา กัญยาวิริยะ¹ และ สิริินทร์ กัญยาวิริยะ²

Chisa Gunyaviriya and Sirin Gunyaviriya

^{1,2}สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1,2}Philosophy and Ethics Program, Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding author, e-mail : ¹chicsar@gmail.com

²sirin.cnt@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสาร มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง และ 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ผลการวิจัยพบว่า 1) จริยศาสตร์ คือ ศาสตร์ว่าด้วยความประพฤติ ความประพฤติต่างจากพฤติกรรม พฤติกรรมเป็นการกระทำที่ไม่มีโนธรรมนำทาง ส่วนความประพฤติเป็นการกระทำที่มีโนธรรมนำทาง เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมมีทั้งแบบตัดสินจากเจตนาตัดสินจากผลการกระทำ 2) ปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง เป็นปรัชญากระบวนทรรศน์ที่ 5 มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้วิจารณ์ญาณเป็นวิธีการเข้าถึงความจริงในเชิงคุณค่าของคุณภาพชีวิต ใช้การสานเสวนาเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย 3) วิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) คุณค่าของการสร้างสรรค์ (2) คุณค่าของการปรับตัว (3) คุณค่าของการร่วมมือ (4) คุณค่าของการแสวงหาโดยธรรม คุณค่าทั้ง 4 ด้านนี้เป็นคุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งโดยส่วนตนและส่วนรวม

คำสำคัญ : จริยศาสตร์, ปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง, คุณค่าทางจริยศาสตร์

Abstract

This qualitative research aims to analyze documents with the following objectives : 1) To study ethical concepts, 2) To study Moderate Postmodern Philosophy, and 3) To analyze the ethical values of Moderate Postmodern Philosophy. The research findings indicate that : 1) Ethics is defined as the study of behavior, distinguishing between conduct and behavior. Conduct is action without moral guidance, while behavior is guided by morals. Criteria for ethical judgment include judgment based on intention, judgment based on actions. 2) Moderate Postmodern Philosophy is the fifth philosophical paradigm with the goal of developing the quality of life using reason as a method to access reality in terms of the values of life quality. It employs dialogue as a tool for participatory and creative collaboration, embracing diverse opinions and accepting differences. 3) Analysis of the ethical values of Moderate Postmodern Philosophy is divided into four aspects : (1) Value of creativity, (2) Value of Adaptivity, (3) Value of Collaborativity, and (4) Value of Requisitivity. These values, in all four aspects, promote the development of the quality of life both individually and collectively.

Keywords : Ethics, Moderate Postmodern Philosophy, Ethical Values

บทนำ

จริยศาสตร์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติ และเกณฑ์ตัดสินความประพฤติทั้งส่วนของกาย วาจา ใจ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางท่านมีทรรศนะว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติทางใจนั้นคือ ส่วนของคุณธรรม แต่ความประพฤติทางกายและวาจาเป็นเรื่องของจริยธรรม ดังที่ พระอนุลักษ์ จตวทฒ โน (สุขเรื่อง), 2566) กล่าวว่า “คุณธรรม เป็นลักษณะของความรู้สึกนึกคิดที่ดีทางจิตใจ ส่วน จริยธรรม เป็น ลักษณะการแสดงออกที่ดี ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางกายวาจา” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภมา จิตต์ เทียง และ ธวัชชัย ผลสะอาต (2566) กล่าวว่า “จริยธรรมในความหมายที่แท้คือ การดำเนินชีวิตทั้งระบบ จริยธรรมในทางตะวันตก เป็นแค่ Morality คือแค่ศีลเท่านั้น” แต่เมื่อก้าวโดยสรุปแล้วทั้งคุณธรรมและ จริยธรรมล้วนเป็นเนื้อหาของวิชาจริยศาสตร์

จริยธรรมคือหลักการที่คนในสังคมควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข สังคมจะมีการกำหนดหลักการสำหรับความประพฤติของสมาชิกซึ่ง เป็นที่ยอมรับ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่นและสังคมจะ เห็นว่าบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนได้นี้จะเป็นบุคคลที่มี จริยธรรมอยู่ในตนเอง เป็นที่ยอมรับ นับถือของคนในสังคมเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม ดังนั้น คุณค่า ทางจริยศาสตร์ ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดทางตะวันตกหรือตะวันออก ต่างมีเป้าหมายร่วมกันคือความสุขหรือ การพ้นจากความทุกข์

นอกจากนี้ คุณค่าทางจริยศาสตร์ ยังถูกแบ่งออกเป็นกระบวนทรรศน์ต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์จนถึงกระบวนทรรศน์หลังนวยุค ซึ่งแบ่งออกเป็นสองสาย คือ กระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายสุดขีด (extreme postmodern) หรือลัทธิรื้อถอนนิยม (deconstruction) กับกระบวนทรรศน์ หลังนวยุคสายกลาง (moderate postmodern) หรือลัทธิรื้อสร้างใหม่นิยม (reconstruction)

สำหรับบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและวิเคราะห์ในส่วนปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง ที่มี หลักการไม่ยึดมั่นถือมั่น แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างอย่างสร้างสรรค์ ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ทิ้งสิ่งใด และ มองอย่างเป็นองค์รวม โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีวิจารณญาณ (เมธา หรือ เทพาธิป, 2563) มีจริยธรรมดูแลกันด้วยพลังสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา (เมธา หรือ เทพาธิป, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการวิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลางเพื่อ สังเคราะห์ว่ามีทั้งหมดกี่ด้าน และแต่ละด้านสามารถส่งมอบคุณค่าให้แก่ชีวิตมนุษย์อย่างไร เชื่อว่าจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์
2. เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ ประกอบด้วย ความหมายของจริยศาสตร์ และเกณฑ์ตัดสินทางจริยศาสตร์ของลัทธิประโยชน์นิยมและหน้าที่นิยม
2. ศึกษาปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง ประกอบด้วยส่วนของหลักการ วิธีการ และเป้าหมายของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง
3. วิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) คุณค่าของการสร้างสรรค์ (2) คุณค่าของการปรับตัว (3) คุณค่าของการร่วมมือ และ (4) คุณค่าของการแสวงหาโดยธรรม
4. สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเชิงปรัชญา
5. สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. จริยศาสตร์ คือ ศาสตร์ว่าด้วยความประพฤติ ความประพฤติต่างจากพฤติกรรม พฤติกรรม เป็นการกระทำที่ไม่มีมีโนธรรมนำทาง ส่วนความประพฤติเป็นการกระทำที่มีมีโนธรรมนำทาง เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมมีทั้งแบบตัดสินจากเจตนา เช่น เกณฑ์ตัดสินจริยธรรมของลัทธิหน้าที่นิยม (Deontologism) ผู้ก่อตั้งลัทธิประโยชน์นิยม ได้แก่ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant, 1724 - 1804) คานท์ใช้เจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสินจริยธรรม ถ้ามีเจตนาดี ไม่ว่าจะผลจะเกิดขึ้นอย่างไรก็ต้องนับว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง การที่เกิดผลร้ายบ้าง เป็นเพียงเหตุบังเอิญเท่านั้น คุณค่าทางศีลธรรมของการกระทำจึงไม่ได้อยู่ที่ผลของการกระทำนั้น แต่อยู่ที่เจตนา เจตนาเท่านั้นที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางศีลธรรม จริยธรรมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมที่พิจารณาจากผลการกระทำ เช่น เกณฑ์ตัดสินจริยธรรมของลัทธิประโยชน์นิยม (utilitarianism) ผู้ก่อตั้งลัทธิประโยชน์นิยม ได้แก่ เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham, 1748 - 1832) และจอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill, 1806 - 1873) เกณฑ์ตัดสินจริยธรรมของลัทธิประโยชน์นิยมจะมุ่งไปที่ผล มากกว่าจะคำนึงถึงเหตุ เพราะเหตุเป็นเพียง “วิถี” ที่จะนำไปสู่จุดหมายเท่านั้น

2. ปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง (Moderate Postmodern Philosophy) มีความเชื่อพื้นฐาน ได้แก่ (1) ความเป็นจริงเป็นอย่างไรไม่รู้ (2) ไม่เชื่อว่าปัญญาของมนุษย์โดยทั่วไปสามารถเข้าถึงความเป็นจริงได้ทั้งหมด ควรเปิดพื้นที่ให้มีการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในส่วนความจริงสากล (Universal) และความจริงเฉพาะ (Individual) เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (3) ไม่เชื่อว่า ภาษาอุดมการณ์ (ภาษาวิชาการ) ของมนุษย์สามารถสื่อความจริงจากบุคคลหนึ่งสู่อีกบุคคลหนึ่งได้ตรงตามความเป็นจริงของโลก จักรวาล และธรรมชาติได้ทั้งหมด ควรเปิดพื้นที่ให้กับภาษาสามัญได้ทำหน้าที่ในการสื่อความจริงสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เกณฑ์ค่าประกันความจริงของปรัชญาหลังนวยุค ได้แก่ การตีความด้วยหลักอรรถปริวรรตศาสตร์อย่างมีวิจารณ์ญาณ ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางส่งเสริมสัญชาตญาณปัญญาของมนุษย์ ซึ่งแสดงออกใน 4 ลักษณะ คือ สร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา การแสดงออกมาซึ่งสัญชาตญาณปัญญานี้ ศาสตราจารย์กิริติเรียกว่า “พลัง 4” ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของ ซิกมันท์ บอเมิน (Zygmunt Buaman) ซึ่งเป็นนักจริยศาสตร์หลังนวยุคคนสำคัญ บอเมิน เสนอแนวคิดเรื่องจริยศาสตร์แห่งการดูแล (Ethics of Care) ได้แก่ พลังแห่งการสร้างสรรค์ ปรับตัว และร่วมมือเอาไว้ ซึ่งต่อมา ศ.กิริติ บุญเจือ ราชบัณฑิตสาขาปรัชญา นำแนวคิดเรื่องการดูแล (Caring) มาพัฒนาต่อยอดจนกลายเป็นแนวคิดเรื่องพลัง 4 ได้แก่ พลังสร้างสรรค์ (Creativity) พลังปรับตัว (Adaptivity) พลังร่วมมือ (Collaborativity) และพลังแสวงหา (Requisitivity)”

3. วิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

(1) คุณค่าของการสร้างสรรค์ เป็นคุณค่าที่เกิดจากการการวางใจหรือมีเจตนาดี เป็นกุศลสามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยสติปัญญา สามารถแก้ปัญหาได้ พัฒนาได้ เข้าใจถึงเหตุปัจจัยต่าง ๆ รู้จักปล่อยวางความทุกข์อันเกิดจากความอยากเป็นคนสำคัญบ้าง จากการเปรียบเทียบบ้าง การใช้ชีวิตเพื่อสนองความพอใจให้กับคนในสังคมบ้าง เป็นต้น

(2) คุณค่าของการปรับตัว เป็นคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับแล้วปรับตัว เมื่อมนุษย์เกิดความทุกข์ ปัญญาจะสอนให้มนุษย์เข้าใจและปรับตัว คือ ปรับความสมดุลภายในให้เกิดความสงบ เกิดพลังใจในการก้าวข้ามปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยความไม่ย่อท้อหรือท้อแท้ ในทางปรัชญาเรียกหลักการนี้ว่า หลัก 3 กล้า ได้แก่ กล้าเผชิญปัญหา แก้ประเมินวิธีปฏิบัติ และกล้าลงมือทำด้วยความรับผิดชอบ แต่เป้าหมายตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลางจะเสริมต่อไปว่า หลัก 3 กล้าดังกล่าวนี้จะต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

(3) คุณค่าของการร่วมมือ เป็นคุณค่าที่เกิดจากการเชื่อมต่อย่างสร้างสรรค์ เมื่อใดที่ต้องแก้ปัญหาที่ใหญ่ขึ้น หรือต้องการพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งไม่สามารถทำด้วยคน ๆ เดียว พลังร่วมมือในการที่จะช่วยกันสร้างสรรค์ก็จะเกิดขึ้น คือ การแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง ในส่วนจุดต่างนั้นเป็นการ สงวนเพื่อให้ผู้เข้าใจในจุดเฉพาะส่วนนี้ได้นำไปพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ไม่สร้างความเดือดร้อน

หรือทุกข้อโทษใด ๆ ให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่น และถ้าให้ดีขึ้นกว่านั้น สามารถที่จะใช้พลังแสวงหาในการร่วมกันพัฒนาจุดต่างมาเติมเต็มจุดที่ขาดหายให้สมบูรณ์ขึ้น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสมบูรณ์ขึ้นตามเหตุปัจจัย เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้น ตามเหตุตามปัจจัยในแต่ละบริบท

(4) คุณค่าของการแสวงหาโดยธรรม เป็นคุณค่าที่เกิดจากการเติมเต็มสิ่งที่ขาดหาย กล่าวคือ เมื่อคุณค่าของการร่วมมือเกิดขึ้น ย่อมมีการประเมินค่าทั้งในส่วนที่เกินและส่วนที่ขาด ในส่วนที่ขาดนั้น เป็นส่วนที่ต้องการได้รับการเติมเต็มเพื่อให้พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว และพลังร่วมมือสามารถเคลื่อนที่ไปได้ เช่น ขาดกำลังใจก็เติมกำลังใจ สร้างแรงบันดาลใจ ขาดความรู้ก็เติมข้อมูลข่าวสาร จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเติมเต็มกันและกัน เป็นต้น

คุณค่าทั้ง 4 ด้านนี้เป็นคุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งโดยส่วนตนและส่วนรวม

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ว่า จริยศาสตร์ คือ ศาสตร์ว่าด้วยความประพฤติ ความประพฤติต่างจากพฤติกรรม พฤติกรรมเป็นการกระทำที่ไม่มีมีโนธรรมนำทาง ส่วนความประพฤติเป็นการกระทำที่มีมีโนธรรมนำทาง เกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมมีทั้งแบบตัดสินจากเจตนา ตัดสินจากผลการกระทำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จริยศาสตร์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า conduct ซึ่งหมายถึง การกระทำในเชิงความประพฤติ เช่น การคอร์รัปชัน เป็นต้น ส่วนคำว่า พฤติกรรม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า behavior ซึ่งหมายถึง การกระทำในเชิงพฤติกรรม เช่น การดื่มน้ำ การขับถ่าย เป็นต้น อนึ่ง ความประพฤตินั้นเกี่ยวข้องกับความรู้สึกชั่วที่ดำเนินเคียงคู่ไปกับเหตุผล หลายคนอยากทำผิดโดยการอ้างเหตุผลให้ดูดีก็มีมากมาย บางคนอยากให้คนทำถูกต้องจึงใช้เหตุผลก็มีอยู่มากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ภูติส ศิสิตศิษศักดิ์ (2565) กล่าวว่า นักปรัชญาหลายท่านมีความสนใจศึกษาเรื่องบทบาทของความรู้สึกในทฤษฎีจริยศาสตร์ โดยที่ผ่านมาจะมีการศึกษาบทบาทของความรู้สึกในหลายรูปแบบ ได้แก่ เรื่องของความรู้สึกคู่กับเหตุผล เรื่องของความรู้สึกที่ไม่มีบทบาทใดๆ เลยในเชิงจริยศาสตร์ และเรื่องของความรู้สึกที่มีบทบาทมากในเชิงจริยศาสตร์ จะเห็นได้ว่าแต่ละท่านมีมุมมองที่ต่างกันมาก การที่นักปรัชญาศึกษาความรู้สึกคู่กับเหตุผลนั้นสามารถแยกได้สองรูปแบบคือเหตุผลควบคุมความรู้สึกและความรู้สึกควบคุมเหตุผล รูปแบบที่เหตุผลควบคุมความรู้สึก ส่วนสำคัญของจริยศาสตร์อีกประการหนึ่งก็คือ เกณฑ์การตัดสินด้านจริยธรรม ในส่วนจริยศาสตร์ของคานท์นั้น พรชัย บุญปก และบุญธรรม คำเมืองแสน (2565) วิเคราะห์ว่า อิมมานูเอล คานท์ เสนอความคิดทางจริยศาสตร์ในเรื่องเกณฑ์ตัดสินความดี คล้ายคลึงกับพุทธศาสนามาก ในหลักสำคัญคือ การใช้เจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสินการกระทำ ส่วนพระครูปลัดธันรบ โชติวิโส และคณะ (2565) กล่าวถึงเกณฑ์จริยธรรมของฝ่ายประโยชน์นิยมไว้ว่า เหตุผลของฝ่ายสนับสนุนประโยชน์นิยม หรืออรรถประโยชน์ของสังคม (Utilitarianism) ว่าเป็นทัศนทางจริยศาสตร์ที่ถือเอาประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ตัดสินความผิดถูกชั่วดี กล่าวคือการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมาก

ที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี เนื่องจากเป็นจริยศาสตร์ที่เน้นเป้าหมาย (Ends Ethics) จึงพิจารณาความถูกต้องของการกระทำที่ผลของการกระทำ

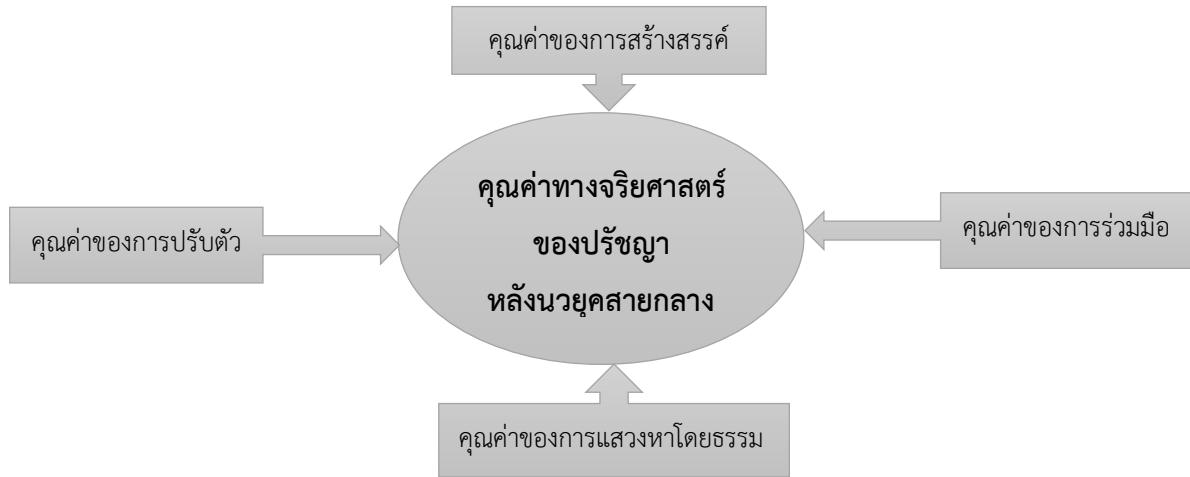
2. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ว่า ปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง เป็นปรัชญากระบวนทรรศน์ที่ 5 มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้วิจารณ์ญาณเป็นวิธีการเข้าถึงความจริงในเชิงคุณค่าของคุณภาพชีวิต ใช้การสานเสวนาเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง คือ กระแสปรัชญาล่าสุดของมนุษยชาติ เป็นปรัชญาที่ประนีประนอมระหว่างปรัชญานวยุคที่ยึดมั่นถือมั่นในระบบเครือข่ายกับปรัชญาหลังนวยุคสายสุดขั้วที่วิพากษ์วิจารณ์เพื่อทำลายระบบเครือข่ายหรือเครือข่ายความรู้ที่ชาวนวยุคสร้างขึ้นมา แต่ปรัชญาหลังนวยุคสายสุดขั้วก็ไม่ได้เสนออะไรขึ้นมาใหม่ ดังนั้น ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางจึงเน้นความไม่ยึดมั่นถือมั่น แต่ก็ส่งเสริมพื้นที่ของการสร้างสรรค์ร่วมกันด้วยการแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง โดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ (2565) อธิบายว่า ปรัชญาหลังนวยุค คือ กระแสปรัชญาล่าสุดของมนุษยชาติ เป็นปรัชญาที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือสร้างสรรค์ ปรับตัวร่วมมือ และแสวงหา ใช้วิจารณ์ญาณเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต บนหลักการของความไม่ยึดมั่นถือมั่น แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างอย่างสร้างสรรค์ ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ทิ้งสิ่งใด (reread all, reject non) ตั้งแต่กระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์จนถึงกระบวนทรรศน์ปัจจุบัน ส่งเสริมให้เกิดการมองอย่างเป็นองค์รวม ไม่แยกส่วน

3. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ว่า วิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) คุณค่าของการสร้างสรรค์ (2) คุณค่าของการปรับตัว (3) คุณค่าของการร่วมมือ (4) คุณค่าของการแสวงหาโดยธรรม คุณค่าทั้ง 4 ด้านนี้เป็นคุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งโดยส่วนตนและส่วนรวม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพลังทั้ง 4 นี้คือสัญญาตญาณปัญญาของมนุษย์ที่สร้างสรรค์คุณค่าให้เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน เพราะสังคมโลกต้องการความอยู่เย็นเป็นสุข แม้ว่าสภาพสังคมปัจจุบันจะมีความเปลี่ยนแปลงจากอดีตไปมากเพียงใดก็ตาม คนในสังคมโลกทั่วไปต่างก็อยากพ้นจากทุกข์และปัญหาด้วยกันทั้งนั้น และหากโลกหน้ามีจริงก็เป็นการสร้างเหตุที่ดีที่เป็นกุศล นำพาให้ได้โลกหน้าที่ดีเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูกิตติโพธิสาร กิตติปัญโญ และคณะ (2565) กล่าวว่า ปัญหาเรื่องจริยศาสตร์หรือเรื่องเกี่ยวกับหลักความประพฤตินับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเรื่องหนึ่ง สภาพสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงและแตกต่างไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง หรือเพราะสาเหตุอื่นใดก็ตาม และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูสิริประภัสสรคุณ ปภัสสโร (ดงมีศรี) และคณะ (2566) กล่าวว่า ความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคม (Wellness and Happiness) เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกสังคมซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต้องมาจากตัวตนในสังคมโดยที่คนส่วนใหญ่ต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีมีคุณธรรมจริยธรรมซึ่ง ความคิดในแนวนี้ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคมดังนั้นในทุกประเทศจึงพยายามหามาตรการในการปลูกฝัง

อบรมและเสริมสร้างประชากรในชาติให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับ ศุภมา จิตต์เที่ยง และคณะ (2566) ให้ข้อเสนอแนะว่า จริยธรรมคือหลักการที่คนในสังคมควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สังคมจะมีการกำหนดหลักการสำหรับความประพฤติของสมาชิกซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่นและสังคมจะเห็นว่าบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนได้นี้จะเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมอยู่ในตนเอง เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคมเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม เป็นต้น และสอดคล้องกับ พระอนุลักษณ์ รัตนวาทโน (สุขเรือง) (2566) ได้กล่าวถึงคุณค่าทางจริยธรรมไว้ดังนี้ 1. เพื่อเป็นหลักปฏิบัติให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ชอบอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ โดยมีกฎระเบียบประเพณีอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องผูกพันไม่ให้เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประพฤติปฏิบัติ ในทางที่ตรงตาม ตลอดทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี ประโยชน์ที่ได้รับคือความสงบสุขทาง ร่างกายในสังคม 2. เพื่อเป็นหลักให้เศรษฐกิจสมบูรณ์ จากการที่ได้มีการวางหลักการจัดสังคมมนุษย์ ไว้หลายอย่างที่สำคัญที่สุดมี 2 อย่าง คือ ศาสนาและเศรษฐกิจ โดยศาสนาเกี่ยวข้องกับ คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใจ ถ้ามนุษย์รู้จักควบคุมตนเองได้ รู้จักใช้ปัจจัยสี่อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม สังคมก็สงบสุข ส่วนเศรษฐกิจเป็นเรื่องทางวัตถุ ซึ่งเชื่อว่าถ้ามนุษย์มีปัจจัยสี่บริบูรณ์ มีการจัดสรรแบ่งปันอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม สังคมก็จะสงบสุขตามความต้องการของมนุษย์ 3. เพื่อเป็นหลักให้สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้า เนื่องจากจริยธรรมมีความจำเป็นต่อชีวิตและจิตใจของมนุษย์ ทำให้บุคคลมีหลักปฏิบัติชีวิตที่ดีขึ้นก้าวหน้าขึ้น ปกครองตนเองได้ ทำให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ เพียบพร้อมด้วยจริยธรรมอันมีประโยชน์ต่อชีวิตและจิตใจของมนุษย์ในสังคมส่วนรวม เป็นบ่อเกิดแห่งความเจริญทั้งหลายที่เรียกว่า “วัฒนธรรม อารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี” ที่สำคัญที่สุดคือจริยธรรมมีประโยชน์

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ซึ่งเมื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบ (Model) สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านจริยธรรมให้เกิดคุณค่าของการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหาโดยธรรม ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรนำเอาคุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางไปพัฒนาจริยธรรมผู้อำนวยการ ครู และนักเรียน ด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ สร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
2. ครูผู้สอนควรนำเอาคุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกำหนดเป็นกิจกรรมในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการสอนเชิงทฤษฎี โดยให้ปรับประยุกต์กิจกรรมให้สอดคล้องกับคุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การประยุกต์ใช้คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางกับสถานศึกษา
2. การประยุกต์ใช้คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางกับหน่วยงานภาครัฐ
3. การประยุกต์ใช้คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางกับองค์กรเอกชน
4. การประยุกต์ใช้คุณค่าทางจริยศาสตร์ของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางกับภาคประชาสังคม

บรรณานุกรม

- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, ดร. (2565). การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 15(2), 111-117.
- พรชัย บุญปก และบุญร่วม คำเมืองแสน. (2565). เปรียบเทียบจริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์ กับพุทธจริยศาสตร์. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 20(1), 182-191.
- พระครูกิตติโพธิสาร กิตติปัญโญ. (2565). การวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ในประเพณีบุญซุ่มฮะของตำบลป่าหวายนึ่ง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 9(1), 167-180.
- พระครูปลัดธัมมวิโส และคณะ. (2565). ข้อโต้แย้งทางจริยศาสตร์กฎหมายสมรสเท่าเทียม. *วารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรม*, 9(3), 233-247.
- พระครูสิริประภัสสรคุณ ปภัสสรโร (ดงมีศรี) และคณะ. (2566). การปลูกฝังจิตอาสาและจิตสำนึกในองค์กรทางคุณธรรมจริยธรรมในสังคม. *Journal of Modern Learning Development*, 8(7), 383-396.
- พระอนุรักษ์ จตวตฺตโน (สุขเรือง). (2566). แนวทางการปฏิบัติตามหลักพุทธจริยธรรม. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 6(3), 195-206.
- ภูติส ศิลิตศิษศักดิ์. (2565). การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทของความรู้สึกลึกในทฤษฎีจริยศาสตร์ของคาร์ลว่าแบกโนลี. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 5(1), 14-24.
- เมธา หริมเทพาธิป. (2563). การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุค. *วารสารพุทธมคค์*, 5(1), 99-107.
- _____. (2561). การมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุค. *รมยสาร*, 16(3), 63-76.
- ศุภมา จิตต์เที่ยง และคณะ. (2566). แนวทางการนำหลักพุทธจริยธรรมมาใช้พัฒนาผู้นำทางการเมือง. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 6(6), 227-237.